

Międzynarodowa konferencja poświęcona pamięci Profesora Stanisława Mrozka. FOENUS HOC FECIT.

Within the scope of Professor Stanisław Mrozek's
research International conference,
Gdańsk, 25–26 VI 2018

<http://dx.doi.org/10.12775/KLIO.2018.059>

Urodzony w 1929 roku w Tczewie prof. Stanisław Mrozek (1929–2009), kierownik Zakładu Historii Starożytnej Uniwersytetu Gdańskiego od 1977 roku do 1994 roku¹, należał do wąskiego grona polskich badaczy starożytności, którzy podobnie jak chociażby prof. Józef Wolski (1910–2008), prof. Iza Biezuńska-Małowist (1917–1995), prof. Andrzej Kunisz (1932–1998), prof. Maria Jaczynowska (1928–2008), prof. Tadeusz Kotula (1923–2007), prof. Jerzy Kolendo (1933–2014) czy prof. Maria Dzielska (1942–2018) mogli pochwalić się doniosłym dorobkiem naukowym o charakterze międzynarodowym. O wysokim poziomie badań pro-

¹ J. Iluk, *Uniwersytet Gdański. Zakład Historii Starożytnej, Instytut Historii, Wydział Historyczny*, [w:] *Historia starożytna. Informator*, red. R. Kulesza, M. Stępień, Warszawa 2009, s. 37.

wadzonych przez prof. Mrozka świadczą przede wszystkim jego publikacje (zwłaszcza ustalenia dotyczące kryteriów datowania inskrypcji łacińskich²), na które do dziś bardzo często powołują się zachodni uczeni. W dorobku prof. Mrozka znajdują się nie tylko artykuły publikowane w najlepszych, zagranicznych periodykach z zakresu badań nad antykiem (*classical studies*), takich jak „*Klio. Beiträge zur Alten Geschichte*”, „*Historia. Zeitschrift für Alte Geschichte*”, „*Athenaeum*”, „*Mélanges de l'école française de Rome*” czy „*Epigraphica*”³, lecz także rozdział wydany w jednym z tomów „*Aufstieg und Niedergang der römischen Welt*”⁴, wreszcie zaś monografia opublikowana w prestiżowej serii „*Historia. Einzelschriften*”⁵.

Warto podkreślić, że dorobek naukowy prof. Mrozka, począwszy od prowadzonych w latach 60. XX wieku badań nad funkcjonowaniem kopalń w Dacji w II w. n.e., został udostępniony w językach kongresowych i do dziś funkcjonuje w międzynarodowym obiegu naukowym. Prof. Mrozek, światowej sławy specjalista od epigrafiki łacińskiej i historii społeczno-gospodarczej Cesarstwa Rzymskiego, utrzymywał również intensywne kontakty z badaczami z zagranicy. W 1978 roku prof. Mrozek we współpracy z École Française de Rome zorganizował międzynarodową konferencję poświęconą dewaluacji pieniądza w świecie rzymskim⁶. Czterdzieści lat później, w 2018 roku Zakład Historii Starożytnej Uniwersytetu Gdańskiego,

² S. Mrozek, *À propos de la répartition chronologique des inscriptions latines dans le Haut-Empire*, „*Epigraphica*” 1973, t. 35, s. 113–118; idem, *À propos de la répartition chronologique des inscriptions latines dans le Haut-Empire*, „*Epigraphica*” 1978, t. 50, s. 61–64. Wykresy prezentujące liczbę inskrypcji łacińskich przypadających na okres od Augusta do 284 r. n.e. przywołał niedawno m.in. Francesco Beltrán Lloris, *The “Epigraphic Habit” in the Roman World*, [w:] *The Oxford Handbook of Roman Epigraphy*, red. C. Bruun, J. Edmondson, Oxford 2015, s. 141–142.

³ Pełny wykaz bibliografii prac prof. Mrozka zob. S. Mrozek, *Argent, société et épigraphie romaine (1er–3e siècles)*, Wetteren 2004, s. 4–7.

⁴ Idem, *Die Goldbergwerke im römischen Dazien*, „*Aufstieg und Niedergang der römischen Welt*”, t. II, P. 6, Berlin – New York 1977, s. 95–109.

⁵ Idem, *Faenus. Studien zu Zinsproblemen zur Zeit des Prinzipats*, Stuttgart 2001 („*Historia. Einzelschriften*” 139).

⁶ Pokłosiem tej konferencji jest publikacja: *Les „dévaluations” à Rome. Époque républicaine et impériale. 2. Actes du colloque de Gdansk (19–21 octobre 1978)*, Rome 1980 (Collection de l'École Française de Rome, t. 37/2).

kierowany przez prof. Ireneusza Milewskiego, chcąc uczcić pamięć zmarłego w 2009 roku wybitnego znawcy dziejów antycznych, zorganizował dwudniową konferencję naukową, na którą przybyło wielu badaczy z Austrii, Niemiec, Francji, Węgier i Włoch. Alexander Demandt, Hans Kloft, Konrad Vössing, Wolfgang Hahn oraz Georges Depeyrot to tylko niektórzy znani uczeni, którzy uświetnili swą obecnością to wydarzenie, wyrażając tym samym podziw i szacunek dla dokonań naukowych prof. Mrozka.

Tematyka referatów wygłoszonych podczas dwudniowej konferencji nawiązywała do badań prowadzonych przez prof. Mrozka. Poruszone zostały zatem zagadnienia dotyczące dziejów społecznych i gospodarczych świata grecko-rzymskiego, numizmatyki oraz epigrafiki, chronologicznie rozciągające się od czasów hellenistycznych aż po późny antyk. Pierwszy dzień konferencji, a zarazem pierwszy panel referatów, rozpoczął się od przemówienia okolicznościowego Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą UG, prof. Piotra Stepnowskiego. Następnie przygotowany przez prof. Jana Iluka, ucznia prof. Mrozka, referat prezentujący biogram naukowy prof. Mrozka odczytał prof. Milewski. Z kolei prof. Winfried Schmitz z Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn jako pierwszy wygłosił referat pt. „Freie Lohnarbeit in der griechischen und römischen Antike”, prezentujący w syntetycznym ujęciu problematykę wolnej pracy najemnej w starożytności. Po referacie Aleksandry Sienkiewicz-Syldatk z Uniwersytetu Gdańskiego pt. „Ptolemaic Coins. Their Circulation, Religious Symbolism and Dynastic Depiction” swój odczyt miał dr Levente Takács z Uniwersytetu w Debreczynie. W referacie pt. „Conquest, Economy and Land Surveying. A Case Study of Suessa Aurunca” zaprezentował on szczegółową analizę założenia jednej z italskich kolonii w świetle traktatów agronomicznych.

Kolejny panel referatów został poświęcony analizie źródeł narracyjnych, a dokładnie dzieł Cycerona i Swetoniusza. Został on zainaugurowany wystąpieniem prof. Hansa Klofta z Uniwersytetu w Bremie pt. „Wirtschaftsordnung und Schuldenschnitt. Bemerkungen zu Cicero als homo oeconomicus”. Kolejno wystąpił prof. Marek Hermann z Uniwersytetu Jagiellońskiego z referatem pt. „Ciceros Beweisführung aus der Wahrscheinlichkeit im Geldstreit zwischen Schauspieler Quintus Roscius und Fannius Cherea”. Zwieńczeniem tej części konferencji był referat pt. „*Cupiditas*. Formen von Habgier in den Kaiserviten Suetons” prof. Moniki

Fras z Uniwersytetu w Salzburgu, która dzięki szczegółowej analizie filologicznej i historycznej ukazała funkcjonowanie określonej kategorii pojęć w dziele Swetoniusza. Popołudniową sesję poświęconą zagadnieniom społecznym, politycznym i administracyjnym epoki pryncypatu rozpoczął referat prof. Konrada Vössinga z Uniwersytetu w Bonn pt. „Die Gefahren einer sog. Schulstiftung (Plinius, epist. 4.13)”. Następnie wystąpili prof. Alexander Demandt z Wolnego Uniwersytetu w Berlinie z referatem pt. „Die Sozialpolitik Marc Aurels” oraz prof. Peter Herz z Uniwersytetu w Regensburgu z referatem pt. „Das Vermögen eines römischen Kaisers”. Te dwa ostatnie referaty wywołały ożywioną dyskusję, zwłaszcza nad kontrowersjami wokół charakteru majątku cesarskiego (*patrimonium, fiscus, res/ratio privata*). Dwa kolejne panele, które kończyły pierwszy dzień konferencji, odbyły się równocześnie. W pierwszym panelu, poświęconym analizom epigraficznym, referat pt. „Lite, es dupundi. Lite, immo es aeris assis. Preise, Löhne und Werte in der epigraphischen Evidenz”, wygłoszony przez Mareike Tonisch z Uniwersytetu w Wiedniu, w swej istocie prezentował koncepcję przygotowywanej rozprawy doktorskiej referentki, natomiast prof. Stefano Magnani z Uniwersytetu w Udine w odczycie pt. „Contributing to the Municipal Finances after the Death. An Overview Concerning Northern Italy during the Roman Time”, bazując na materiale epigraficznym z okresu pryncypatu, przedstawił przykłady pośmiertnych *donationes / legationes* z północnej Italii. Ostatnim referatem w tym panelu był odczyt dr. Karola Kłodzińskiego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, pt. „A Collegial Activity of the Central Financial Administration (the *procurator a rationibus* and the *procurator summarum rationum*) in the 2nd Century AD?”. Równoległy panel rozpoczął się od wystąpienia dr Kerstin Droß-Krüpe z Uniwersytetu w Kassel, pt. „Sportwetten und ein Fall von Wettbetrug im römischen Ägypten”. Następnie dr Alexander Free z Uniwersytetu Ludwika i Maksymiliana w Monachium wygłosił referat pt. „...«damit wir in unserer Gegend bleiben und nicht in die Fremde müssen». Bemerkungen zur wirtschaftlichen Entwicklung von Hermupolis Magna und Antinoopolis im 2. und 3. Jh. n. Chr.”. Pierwszy dzień konferencji zakończył się referatem prof. Wolfganga Hahna z Uniwersytetu w Wiedniu pt. „Metrologische Betrachtungen zu den diocletianischen Münzreformen”.

Referat prof. Hahna stanowił niejako zapowiedź kolejnego dnia konferencji, podczas którego, nie licząc pierwszego panelu, dominowała problematyka poświęcona późnemu antykowi. Pierwszy panel dotyczył zagadnień z zakresu historii handlu i numizmatyki. Dr Peter Kritzinger z Uniwersytetu w Jenie wygłosił referat pt. „Roms Außenhandel. Administrative Aufgaben und Mechanismen der Außengrenzen”, natomiast drugim referentem był prof. Michael Sommer z Uniwersytetu w Oldenburgu, który miał odczyt pt. „Gateway Tadmur. The Beginnings of Palmyra as a Trading Hub between East and West”. Ostatnim referentem pierwszej sesji był prof. Georges Depuyrot z École normale supérieure w Paryżu, który wygłosił referat pt. „Roman Coin Finds in Ukraine and Moldavia”. Drugi panel rozpoczął się od referatu Macieja Wojcieszaka z Uniwersytetu Gdańskiego pt. „*Perit mundus*. Political and Economical Consequences of Alaric's Invasions of Italy according to Augustine of Hippo”. Następnie prof. Heinrich Schlange-Schöningen z Uniwersytetu w Saarbrücken wygłosił referat pt. „Geldnot im Kloster von Bethlehem. Hieronymus als Ökonom”. Ostatnim referentem w tym panelu, który w odczycie pt. „Löhne und Preise in den frühbyzantinischen hagiographischen Texten. Überlegungen zur Glaubwürdigkeit einer Quellengruppe” analizował późnoantyczne źródła hagiograficzne, był prof. Ireneusz Milewski z Uniwersytetu Gdańskiego. Prof. Jacek Wiewiorowski z Uniwersytetu Gdańskiego zainaugurował ostatni panel drugiego dnia konferencji referatem pt. „Coins of *Notitia Dignitatum*”. Po nim wystąpił prof. Piotr Kochanek z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z referatem pt. „Leuchtturm von Alexandria auf antiken Münzen und auf Vignetten der mittelalterlichen und frühneuzeitlichen Karten”. Z kolei po ostatnim referacie pt. „The Currency of the Barbarians between Continuity and Innovation. The Example of the Longobards” wygłoszonym przez dr. Lorenzo Passerę z Uniwersytetu z Udine prof. Ireneusz Milewski podsumował konferencję, zwracając uwagę zwłaszcza na wysoki poziom prezentowanych referatów.

W swych wystąpieniach niemal wszyscy uczestnicy konferencji odwoływali się do badań prowadzonych przez prof. Mrozka, dowodząc często aktualności formułowanych przez niego wniosków oraz hipotez badawczych. Niektórzy wskazywali także na zasygnalizowane niegdyś przez prof. Mrozka, lecz do dziś niepodjęte obszary badań nad antykiem. Tym samym

konferencja ta, jak można sądzić, nie tylko podsumowywała badania światowej sławy gdańskiego historyka starożytności i epigrafika, lecz również wyznaczyła nowe kierunki w studiach nad starożytnością. Organizatorzy zapowiedzieli publikację materiałów pokonferencyjnych w formie monografii naukowej.

Karol Kłodziński (Toruń)

ORCID: 0000-0002-4625-2874